

АНТИМОНОПОЛЬНИЙ КОМІТЕТ УКРАЇНИ

РЕКОМЕНДАЦІЇ АДМІНІСТРАТИВНОЇ КОЛЕГІЇ ПІВДЕННО-СХІДНОГО МІЖОБЛАСНОГО ТЕРИТОРІАЛЬНОГО ВІДДІЛЕННЯ

21.10.2021

(м. Дніпро)

№ 54/30 -рк/к

Акціонерне товариство
«ДТЕК Дніпровські електромережі»

*Про вжиття заходів щодо усунення
наслідків порушення законодавства про
захист економічної конкуренції.*

Адміністративною колегією Південно-східного міжобласного територіального відділення Антимонопольного комітету України розглянуто матеріали розслідування у справі №7/04-03-1/18, розпочатої розпорядженням адміністративної колегії Дніпропетровського обласного територіального відділення Антимонопольного комітету України від 22.03.2018 року № 7/01-15/04-18р за ознаками порушення публічним акціонерним товариством «ДТЕК Дніпрообленерго» (ідентифікаційний код 23359034) порушення законодавства про захист економічної конкуренції.

Дії АТ «ДТЕК «ДНІПРОВСЬКІ ЕЛЕКТРОМЕРЕЖІ» щодо нав'язування, всупереч Правилам користування електричною енергією, затверджених постановою НКРЕ від 31.07.1996 № 28, у договорах про постачання електричної енергії багатоквартирних будинків, укладених Товариством з їх балансоутримувачами у період 2016 – 2017 років, загальнобудинкового засобу обліку електричної енергії як розрахункового, без забезпечення організації автоматизованої системи комерційного обліку електричної енергії (АСКОЕ), за наявності у будинку окремого приладу обліку, що обліковує електричну енергію на комунальні потреби, і в той час як укладені прямі договори із мешканцями та субспоживачами багатоквартирних будинків, містять ознаки порушення законодавства про захист економічної конкуренції, передбаченого пунктом другим статті 50 Закону України «Про захист економічної конкуренції», визначеного пунктом першим частини другої статті 13 цього Закону, у вигляді зловживання монопольним (домінуючим) становищем на ринку з постачання електричної енергії за регульованим тарифом в межах території Дніпропетровської області де розташовані діючі мережі Товариства, шляхом встановлення таких умов реалізації товару, які неможливо було б встановити за умов існування значної конкуренції на ринку.

У ході розгляду справи дії, які містили ознаки порушення АТ «ДТЕК «ДНІПРОВСЬКІ ЕЛЕКТРОМЕРЕЖІ» були припинені, проте наслідки таких дій, у вигляді утворення заборгованості, Відповідачем не усунуто.

Акціонерному товариству «ДТЕК «ДНІПРОВСЬКІ ЕЛЕКТРОМЕРЕЖІ» надано обов'язкові для розгляду рекомендації:

вжити заходи, щодо усунення наслідків дій, які містять ознаки порушення законодавства про захист економічної конкуренції.

Адміністративна колегія Південно-східного міжобласного територіального відділення Антимонопольного комітету України, розглянувши матеріали розслідування,

ВСТАНОВИЛА:

1. ПРОЦЕСУАЛЬНІ ДІЇ

(1) За результатом розгляду заяви (вх №587/29/04-17 від 02.03.2017) об'єднання співвласників багатоквартирного будинку «Січеслав», що знаходиться за адресою: вул. Донецьке шосе, буд. 9, м. Дніпро, від 01.03.2017, розпорядженням адміністративної колегії Дніпропетровського обласного територіального відділення Антимонопольного комітету України від 22.03.2018 року № 7/01-15/04-18р розпочато розгляд справи № 7/04-03-1/18 за ознаками порушення законодавства про захист економічної конкуренції, передбаченого пунктом другим статті 50 Закону України «Про захист економічної конкуренції», визначеного пунктом першим частини другої статті 13 цього Закону, в діях публічного акціонерного товариства «ДТЕК Дніпрообленерго» (ідентифікаційний код 23359034), шляхом встановлення таких цін чи інших умов придбання або реалізації товару, які неможливо було б встановити за умов існування значної конкуренції на ринку.

(2) Відповідно до підпункту 7.5. пункту 7 Розпорядження Антимонопольного комітету України від 28.11.2019 № 23-рп «Про реорганізацію територіальних відділень Антимонопольного комітету України» (зі змінами), Дніпропетровське обласне територіальне відділення Антимонопольного комітету України змінено найменування на Південно-східне міжобласне територіальне відділення Антимонопольного комітету України (далі - Відділення) 15 червня 2020 року.

Зміна найменування відбулася у зв'язку із початком виконання функцій покладених Положенням про територіальне відділення, що були віднесені до компетенції Запорізького та Кіровоградського обласних територіальних відділень Антимонопольного комітету України.

2. ВІДПОВІДАЧ.

(3) Відповідачем у справі є публічне акціонерне товариство «ДТЕК Дніпрообленерго», (ідентифікаційний код 23359034, шосе Запорізьке, 22, місто Дніпро, 49107), яке згідно з наказом по ПАТ «ДТЕК Дніпрообленерго» від 21.05.2018 № 363а/1001 та виписки з Єдиного державного реєстру перейменоване у акціонерне товариство «ДТЕК «ДНІПРОВСЬКІ ЕЛЕКТРОМЕРЕЖІ» (далі – АТ «ДТЕК «ДНІПРОВСЬКІ ЕЛЕКТРОМЕРЕЖІ», Товариство, Відповідач).

(4) Відповідно до пункту 2.2. Статуту АТ «ДТЕК ДНІПРОВСЬКІ ЕЛЕКТРОМЕРЕЖІ» (нова редакція), затвердженого 19.04.2018 річними Загальними зборами акціонерів ПАТ «ДТЕК Дніпрообленерго», зареєстрованого за № 1543-1544, який є новою редакцією Статуту ПАТ «ДТЕК Дніпрообленерго», Товариство є юридичною особою з новим найменуванням, у результаті проведення державної реєстрації змін до Статуту, які пов'язані з набранням чинності Закону України «Про акціонерні товариства» № 514-VI від 17 вересня 2008 року та зміною найменування з відкритого акціонерного товариства «Енергопостачальна компанія «Дніпрообленерго» на публічне акціонерне товариство «Енергопостачальна компанія «Дніпрообленерго», яке перейменовано у публічне акціонерне товариство «ДТЕК Дніпрообленерго» відповідно до рішення Загальних зборів акціонерів публічного акціонерного товариства «Енергопостачальна компанія «Дніпрообленерго» (протокол від 26 червня 2012 року).

(5) Окрім того, відповідно до пункту 2.2. Статуту, Товариство є правонаступником майна, прав та обов'язків Державної акціонерної енергопостачальної компанії «Дніпрообленерго»,

відкритого акціонерного товариства «Енергопостачальна компанія «Дніпрообленерго», публічного акціонерного товариства «Енергопостачальна компанія «Дніпрообленерго».

(6) Товариство є юридичною особою, має самостійний баланс, має право відкривати поточні (розрахункові), вкладні (депозитні), інвестиційні, валютні рахунки, рахунки зі спеціальним режимом використання, а також інші рахунки в банках та інших кредитних й фінансових установах, як на території України, так і за її межами.

(7) Відповідно до пункту 2.3 Статуту (в редакції, що діяла на момент вчинення дій) предметом діяльності Товариства, зокрема є:

- постачання електричної енергії за регульованим тарифом;
- постачання електричної енергії за нерегульованим тарифом;
- передача електричної енергії місцевими (локальними) електричними мережами;
- передача електричної енергії магістральними та міждержавними електричними мережами;
- розподілення електричної енергії;
- торгівля електроенергією.

(8) У період виникнення спірних правовідносин Товариство здійснювало господарську діяльність, зокрема, з постачання електричної енергії за регульованим тарифом, на підставі ліцензії Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері енергетики України.

(9) Таким чином, Товариство здійснює господарську діяльність та у розумінні статті 1 Закону України «Про захист економічної конкуренції» є суб'єктом господарювання.

3. ВИЗНАЧЕННЯ МОНОПОЛЬНОГО (ДОМІНУЮЧОГО) СТАНОВИЩА НА РИНКУ.

(10) Визначення монопольного (домінуючого) становища суб'єктів господарювання проведено відповідно до Методики визначення монопольного (домінуючого) становища суб'єктів господарювання на ринку, затвердженої розпорядженням Антимонопольного комітету України від 05.03.2002 № 49-р, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 01.04.2002 за № 317/6605 (далі – Методика), з урахуванням положень пункту 2.2 Методики, яким встановлено, що етапи визначення монопольного (домінуючого) становища суб'єктів господарювання, їх кількість та послідовність проведення, передбачені пунктом 2.1 Методики, можуть змінюватися, залежно від фактичних обставин, зокрема особливостей товару, структури ринку, обсягів наявної інформації щодо ринку тощо.

3.1. Визначення об'єктів аналізу монопольного (домінуючого) становища суб'єкта господарювання на ринку.

(11) Відповідно до пункту 3.1 Методики об'єктами аналізу є:

суб'єкт господарювання;

конкретний товар (продукція, роботи, послуги), який випускається, постачається, продається, придбавається (використовується, споживається) цим суб'єктом господарювання.

(12) Суб'єктом господарювання щодо якого проводиться аналіз ринкового становища визначено - АТ «ДТЕК «ДНІПРОВСЬКІ ЕЛЕКТРОМЕРЕЖІ».

(13) Господарську діяльність АТ «ДТЕК «ДНІПРОВСЬКІ ЕЛЕКТРОМЕРЕЖІ», протягом 2016 – 2017 років, здійснювало на підставі ліцензій Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері енергетики України:

серія АД від 05.07.2012 № 036340 на право провадження господарської діяльності з постачання електричної енергії за регульованим тарифом;

серія АД від 05.07.2012 № 036341 на право провадження господарської діяльності з передачі електричної енергії місцевими (локальними) електричними мережами.

(14) Відповідно до постанови НКРЕ від 05.07.2012 № 855 «Про переоформлення ліцензій з постачання електричної енергії за регульованим тарифом та з передачі електричної енергії місцевими (локальними) електричними мережами», виданих ПАТ «ЕК Дніпрообленерго», ліцензії

були переоформлені у зв'язку зі зміною найменування юридичної особи на ПАТ «ДТЕК Дніпрообленерго».

(15) Таким чином об'єктами аналізу визначено: послуги з постачання електричної енергії та суб'єкт господарювання - АТ «ДТЕК «ДНІПРОВСЬКІ ЕЛЕКТРОМЕРЕЖІ»

3.2. Визначення переліку товарів та основних продавців, покупців цих товарів, щодо яких має визначатися монопольне (домінуюче) становище.

(16) Відповідно до Правил роздрібного ринку електричної енергії, затверджених постановою Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг від 14.03.2018 № 312, електрична енергія (активна) - енергія, що виробляється на об'єктах електроенергетики і є товаром, призначеним для купівлі-продажу; постачання електричної енергії - продаж електричної енергії споживачу відповідно до умов договору.

(17) Попит на електричну енергію формується кінцевими споживачами – фізичними та юридичними особами, які споживають її з метою задоволення власних потреб. Попит на електричну енергію коливається відповідно до часу доби та сезонності.

(18) Оскільки існуюче електричне обладнання кінцевих споживачів не може бути переобладнане на споживання інших енергоносіїв без додаткових матеріальних витрат з їх боку, електрична енергія не має товарів-замінників.

(19) Під час споживання електричної енергії споживач одночасно споживає послуги з передачі електричної енергії та послуги з постачання електричної енергії.

(20) Послуга з постачання електричної енергії може буди диференційована за умовами її реалізації:

- постачання електричної енергії за регульованим тарифом (здійснюється постачальниками за регульованим тарифом (ПРТ);
- постачання електричної енергії за нерегульованим тарифом (здійснюється постачальниками за нерегульованим тарифом (ПНТ).

(21) Зважаючи на суттєві відмінності у нормативно-правовому регулюванні діяльності з постачання електричної енергії, у тому числі ціновому, для різних категорій споживачів, можливо виділити три тарифні групи:

- для забезпечення побутових потреб населення;
- для забезпечення колективних комунально-побутових потреб населення;
- для забезпечення господарської діяльності юридичних та фізичних осіб (крім населення).

3.3. Визначення товарних меж ринку.

(22) У відповідності з підпунктами 5.1 – 5.2 Методики, товарні межі ринку визначаються шляхом формування групи взаємозамінних товарів (товарних груп), у межах якої споживач за звичайних умов може легко перейти від споживання одного товару до споживання іншого.

(23) Для категорій споживачів – «населення» та «комунально-побутові потреби», постачання електричної енергії здійснювалось виключно за регульованим тарифом і споживачі цієї категорії були обмежені у можливості вибору постачальника.

(24) Для категорії споживачів «юридичні та фізичні особи (крім населення)», діяльність з постачання електричної енергії поділяється на постачання за регульованим тарифом, здійснюється ПРТ, та постачання за нерегульованим тарифом, здійснюється ПНТ, відповідно до ліценцій, на той чи інший вид діяльності, виданих НКРЕКП, з урахуванням того, що ПРТ має право здійснювати ліцензовану діяльність лише на закріпленій території, а ПНТ можуть здійснювати діяльність з постачання електричної енергії за нерегульованим тарифом на всій території України.

(25) Враховуючи викладене, та те що АТ «ДТЕК «ДНІПРОВСЬКІ ЕЛЕКТРОМЕРЕЖІ» реалізує послуги з постачання електричної енергії за регульованим тарифом товарними межами досліджуваного ринку визначено послугу з постачання електричної енергії за регульованим тарифом.

3.4. Визначення територіальних (географічних) меж ринку.

(26) У відповідності з пунктом 6 Методики територіальні (географічні) межі ринку певного товару (товарної групи) визначаються шляхом установлення мінімальної території, за межами якої з точки зору споживача придбання товарів (товарної групи), що належать до групи взаємозамінних товарів товарної групи), є неможливим або недоцільним.

(27) Відповідно до Ліцензійних умов, ліцензіат має право здійснювати ліцензовану діяльність лише на території здійснення ліцензованої діяльності - території адміністративно-територіальної одиниці, де розташовані місцеві (локальні) електричні мережі, що перебувають у власності ліцензіата, яку ліцензіат погоджує з центральним органом виконавчої влади, що здійснює управління в електроенергетиці. Територія здійснення ліцензованої діяльності зазначається ліцензіатом в описі за формою, наведеною в додатку до Ліцензійних умов, і затверджується НКРЕ в установленому порядку. Якщо на території адміністративно-територіальної одиниці розташовані електричні мережі інших ліцензіатів, то територія здійснення ліцензованої діяльності кожного з цих ліцензіатів визначається відповідно до території розташування об'єктів електроенергетики, що перебувають у власності ліцензіата.

(28) АТ «ДТЕК «ДНІПРОВСЬКІ ЕЛЕКТРОМЕРЕЖІ» здійснювало діяльність з постачання електричної енергії за регульованим тарифом відповідно до ліцензії серія АД від 05.07.2012 № 036340 на право провадження господарської діяльності.

(29) Враховуючи викладене, територіальними (географічними) межами ринку визначено територію Дніпропетровської області на якій розташовані місцеві (локальні) електричні мережі, що перебували у власності АТ «ДТЕК «ДНІПРОВСЬКІ ЕЛЕКТРОМЕРЕЖІ», відповідно до території, визначеній у Ліцензії.

3.5. Часові межі ринку

(30) У відповідності з пунктом 7.1 Методики, часові межі ринку визначаються як проміжок часу (як правило – рік), протягом якого відповідна сукупність товарно-грошових відносин між продавцями (постачальниками, виробниками) і споживачами утворює ринок товару із сталою структурою.

(31) Враховуючи обставини справи (період підготовки та дії договору № 064812 від 20.07.2016 року, укладеного між Товариством та ОСББ «Січеслав», значні зміни у нормативно-правовому регулюванні у сфері електроенергетики, які відбулись у подальшому, часовими межами ринку визначено 2016 та 2017 роки – проміжок часу, протягом якого залишались незмінні структура ринку, співвідношення попиту та пропозицій на ньому.

3.6. Визначення основних конкурентів на ринку з постачання електричної енергії.

(32) Під час проведення дослідження ринку послуг з постачання електричної енергії за регульованим тарифом, Відділенням було встановлено, що на території Дніпропетровської області, ліцензії на право здійснення підприємницької діяльності з постачання електричної енергії за регульованим тарифом протягом 2016-2017 років мали:

- АТ «ДТЕК «ДНІПРОВСЬКІ ЕЛЕКТРОМЕРЕЖІ»;
- Публічне акціонерне товариство «Укрзалізниця» (у минулому - ДП «Придніпровська залізниця»);
- Товариство з обмеженою відповідальністю «ДТЕК Високовольтні мережі»;
- Приватне акціонерне товариство «Підприємство з експлуатації електричних мереж «Центральна енергетична компанія».

(33) Згідно з Ліцензійними умовами, якщо на території адміністративно-територіальної одиниці розташовані електричні мережі інших ліцензіатів, то територія здійснення ліцензованої діяльності кожного з цих ліцензіатів визначається відповідно до території розташування об'єктів електроенергетики, що перебувають у власності ліцензіата.

(34) Таким чином, територіальні межі надання послуг ліцензіатів ПРТ не можуть перетинатись.

(35) Відтак, суб'єкти господарювання, які протягом 2016-2017 років здійснювали постачання електричної енергії за регульованим тарифом не могли становити конкуренцію один одному внаслідок існування законодавчих обмежень.

(36) Разом з тим, згідно з Методикою, до потенційних конкурентів можна віднести суб'єктів господарювання – ПНТ.

(37) За інформацією Товариства у Дніпропетровській області протягом 2016 – 2017 років діяльність з постачання електричної енергії за нерегульованим тарифом здійснювали наступні суб'єкти господарювання:

- Товариство з обмеженою відповідальністю Науково-технічна фірма інформаційних технологій «ВестІнформ» (ЄДРПОУ 14288153);
- Товариство з обмеженою відповідальністю «Дніпросталь-Енерго» (ЄДРПОУ 37731681);
- Публічне акціонерне товариство «Дніпроазот» (ЄДРПОУ 0576162);
- Товариство з обмеженою відповідальністю «Реґіон – Енергозбут» (ЄДРПОУ 31881351).

(38) Пунктом 1.6 Правил користування електричною енергією, затверджених постановою Національної комісії з питань регулювання електроенергетики України від 31.07.1996 № 28 (*втратила чинність 14.03.2018*) було визначено, що Договір про постачання електричної енергії на основі типового договору укладається постачальником електричної енергії за регульованим тарифом з усіма споживачами та субспоживачам (крім населення), об'єкти яких розташовані на території здійснення ліцензованої діяльності постачальником електричної енергії за регульованим тарифом.

(39) Тобто, споживачі (*суб'єкти господарювання*) електричної енергії, які укладали договори з ПНТ, повинні були укласти договір про постачання електричної енергії також і з Товариством. Це збільшувало трансакційні витрати сторін за такими договорами з ПНТ і їх реалізація була б ефективною лише в результаті ефекту масштабу (значні обсяги споживання кінцевих споживачів, або їх значна кількість).

(40) Крім того, Товариство, яке одночасно з постачанням здійснювало розподілення електричної енергії, мало значну конкурентну перевагу перед ПНТ, яка полягала у необхідності ПНТ погоджувати (фактично отримувати дозвіл) обсяги власного постачання з конкурентом.

(41) Таким чином, ринкові позиції ПНТ були значно слабкіші ніж у Товариства і потенційну конкуренцію між ними не можливо вважати значною.

3.7. Установлення монопольного (домінуючого) становища

(42) Абзацом другим частини першої статті 12 Закону України «Про захист економічної конкуренції» визначено, що суб'єкт господарювання займає монопольне (домінуюче) становище на ринку товару, якщо на цьому ринку у нього немає жодного конкурента.

(43) З урахуванням наведеного, відповідно до абзацу другого частини першої статті 12 Закону України «Про захист економічної конкуренції», АТ «ДТЕК «ДНІПРОВСЬКІ ЕЛЕКТРОМЕРЕЖІ», у період 2016 та 2017 років, займало монопольне (домінуюче) становище на ринку послуг з постачання електричної енергії за регульованим тарифом в межах території Дніпропетровської області, на якій були розташовані місцеві (локальні) електричні мережі, що перебували у власності Товариства, оскільки не мало жодного конкурента на цьому ринку.

4. ОБСТАВИНИ ВСТАНОВЛЕНІ ЗА РЕЗУЛЬТАТАМИ ЗБОРУ ТА АНАЛІЗУ ДОКАЗІВ У СПРАВІ.

4.1 НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ

(44) Діяльність у сфері постачання електричної енергії протягом періоду який досліджувався, здійснювалась відповідно до:

- Законів України «Про електроенергетику» (термін дії до 13.04.2017) , «Про засади функціонування ринку електричної енергії України» (термін дії до 13.04.2017), «Про природні монополії»;

- Умов та Правил здійснення підприємницької діяльності з постачання електричної енергії за нерегульованим тарифом, затверджених постановою Національної комісії з питань регулювання електроенергетики України від 12.07.1996 № 36 (термін дії до 23.12.2016);

- Умов та Правил здійснення підприємницької діяльності з постачання електричної енергії за регульованим тарифом, затверджених постановою Національної комісії з питань регулювання електроенергетики України від 13.06.1996 № 15/1 (термін дії до 19.09.2017);

- Правил користування електричною енергією, затверджених постановою Національної комісії з питань регулювання електроенергетики України від 31.07.1996 № 28 (далі - ПКЕЕ) (термін дії до 14.03.2018);

- ліцензій, виданих Національною комісією, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг.

(45) Правилами користування електричною енергією передбачалося, що:

- Відповідно до пункту 1.2 ПКЕЕ населений пункт - це юридична особа-споживач (власник електроустановок населеного пункту або уповноважена власником (співвласниками) експлуатаційна організація, в господарському віданні якої є електроустановки населеного пункту), об'єднує населення на визначеній території та утримує ці електроустановки з метою забезпечення електричною енергією споживачів населеного пункту; населення - це споживачі електричної енергії - фізичні особи, які з метою задоволення власних побутових або господарських потреб споживають електричну енергію для потреб електроустановок, що належать їм за ознакою права власності або користування, за винятком електроустановок, які використовуються для здійснення в установленому законодавством порядку підприємницької та/або незалежної професійної діяльності (пункт 1.2. ПКЕЕ).

- Споживання електричної енергії за відповідним тарифом має бути забезпечений окремим обліком. Окремі площадки вимірювання мають бути забезпечені засобами обліку, які дають можливість організувати розрахунковий облік за відповідним тарифом на всій площадці вимірювання (пункт 3.6. ПКЕЕ).

- Покази розрахункових засобів обліку знімаються представником електропередавальної організації (основного споживача) та підтверджуються споживачем відповідно до договору. За ініціативою однієї із сторін договору у ньому може бути передбачений інший порядок зняття показів розрахункових засобів обліку. Порядок зняття показів розрахункових засобів обліку зазначається у договорі про постачання електричної енергії. У разі послідовного приєднання засобів обліку споживача та субспоживача (субспоживачів) зняття показань розрахункових засобів обліку основного споживача та субспоживача (субспоживачів) має здійснюватись одночасно (абзац другий пункту 6.11. ПКЕЕ).

- У разі живлення від одного джерела електропостачання електроустановок декількох споживачів та/або струмоприймачів одного споживача, яким встановлюються різні тарифи на електричну енергію, за відсутності окремого розрахункового обліку електричної енергії (загальний розрахунковий облік в цьому разі обов'язковий) розрахунки із споживачами (споживачем) здійснюються окремо за відповідними тарифами.

Розрахунок обсягу спожитої електричної енергії здійснюється на підставі договору або акта, який складається представниками постачальника електричної енергії і споживача, в якому визначається частка участі в сумарному обсязі споживання електричної енергії кожного споживача (струмоприймача) відповідного тарифу (пункт 6.19. ПКЕЕ).

- Споживачі електричної енергії мають право на звернення до постачальника електричної енергії з питання змін договірних умов у порядку, передбаченому цими Правилами. (підпункт 10 пункту 10.1. ПКЕЕ).

- Населений пункт на підставі договору про постачання електричної енергії здійснює закупівлю електричної енергії у постачальника електричної енергії з метою її подальшого використання споживачами населеного пункту для задоволення комунально-побутових потреб споживачів населеного пункту, для технічних цілей та інших потреб населеного пункту. За обсяг закупленої електричної енергії з постачальником електричної енергії розраховується населений пункт відповідно до умов договору (пункт 12.3. ПКЕЕ).

4.2 ФАКТИЧНІ ОБСТАВИНИ

(46) Об'єднання співвласників багатоквартирного будинку «Січеслав», за адресою вул. Донецьке шосе, буд. 9, м. Дніпро (далі – Споживач, ОСББ) звернулося із заявою від 01.03.2017 до територіального відділення, в якій зазначило, що ПАТ «ДТЕК Дніпрообленерго» у ході укладання договору на постачання електричної енергії від 20.07.2016 року № 064812, відмовило йому у виключенні з договору лічильника АСЕ3000 № 48623880, який виконує загальний облік постачання електричної енергії на багатоквартирний будинок за вказаною адресою, в той час, як є прямі договори із мешканцями цього будинку, із споживачами нежитлових приміщень та окремий лічильник електричної енергії для обліку освітлення сходових клітин та ліфтів житлового будинку.

(47) При будівництві будинку між АТ «ДТЕК «ДНІПРОВСЬКІ ЕЛЕКТРОМЕРЕЖІ» та ПП «ПФ «Віктор-13» (Забудовник) було укладено договір про постачання електричної енергії від 29.12.2008 року № 9790/23-434, у якому передбачалось використання загальнобудинкового засобу обліку електричної енергії. У ході будівництва, кожна з площадок вимірювання (квартири мешканців, нежитлові приміщення, освітлення сходових клітин і живлення ліфтів) були забезпечені окремими засобами обліку, незалежними один від одного.

(48) Оскільки електроустановки площадок вимірювання жилились від одного джерела електропостачання загальний розрахунковий облік був би обов'язковим лише у разі відсутності окремого розрахункового обліку електричної енергії (абзац перший пункту 6.19 ПКЕЕ).

(49) АТ «ДТЕК «ДНІПРОВСЬКІ ЕЛЕКТРОМЕРЕЖІ» були укладені прямі договори з мешканцями житлового будинку та власниками нежитлових приміщень у цьому будинку - ФОП Новічкова, ФОП Гринявська, які розраховувались за іншими тарифами.

(50) 11.03.2015 Забудовник повідомив АТ «ДТЕК «ДНІПРОВСЬКІ ЕЛЕКТРОМЕРЕЖІ» про припинення дії договору постачання електричної енергії від 29.12.2008 року № 9790/23-434.

(51) 01.04.2015 було складено акт передачі від Забудовника до ОСББ електричних мереж будинку.

(52) 06.04.2015 ОСББ подало до АТ «ДТЕК «ДНІПРОВСЬКІ ЕЛЕКТРОМЕРЕЖІ» пакет документів для укладання договору про постачання електричної енергії.

(53) АТ «ДТЕК «ДНІПРОВСЬКІ ЕЛЕКТРОМЕРЕЖІ» направило ОСББ Проект договору від 20.07.2016 року № 064812. Однолінійна схема зовнішнього електропостачання (додаток 10 до Договору) передбачала наявність чотирьох лічильників (крім квартирних): ФОП Новічкова, ФОП Гринявська, ОСББ та загальнобудинковий (АСЕ3000 № 48623880). Крім того, лічильники ФОП Новічкова, ФОП Гринявська, мешканців будинку та ОСББ були незалежно під'єднанні до загальнобудинкового лічильника.

(54) Перелік об'єктів споживача (додаток 11 до Договору) передбачав: освітлення сходових клітин, ліфти житлового будинку.

(55) Відомості про засоби комерційного обліку (додаток 5 до договору про спільне використання технологічних електричних мереж) не містять інформації про лічильник ОСББ, а до їх переліку включено загальнобудинковий № 48623880.

(56) За умовами Договору, визначеними АТ «ДТЕК «ДНІПРОВСЬКІ ЕЛЕКТРОМЕРЕЖІ», при визначенні обсягів спожитої ОСББ електричної енергії у кожному розрахунковому періоді від загального обсягу електроенергії, зафіксованого загальнобудинковим

лічильником, віднімалися обсяги електричної енергії використаної субспоживачами та мешканцями житлового будинку, які мають договори про користування електричної енергії.

(57) АТ «ДТЕК «ДНІПРОВСЬКІ ЕЛЕКТРОМЕРЕЖІ» листом від 25.09.2017 №1650-юр повідомило Відділення, що використання загальнобудинкового засобу обліку електричної енергії було передбачено в договорі з попереднім споживачем - ПП «ПФ «Віктор-13» про постачання електричної енергії від 29.12.2008 року № 9790/23-434. Під час переукладання договору з ОСББ «Січеслав» була залишена існуюча схема обліку.

(58) Листом від 04.08.2016 року № 506, ОСББ направило до АТ «ДТЕК «ДНІПРОВСЬКІ ЕЛЕКТРОМЕРЕЖІ» підписаний договір з запереченнями з пропозицією виключити з договору лічильник АСЕ3000 № 48623880, який виконує загальний облік постачання електричної енергії на будинок.

(59) У подальшому Споживач неодноразово, а саме: 11.10.2016 та 30.10.2016, звертався до АТ «ДТЕК «ДНІПРОВСЬКІ ЕЛЕКТРОМЕРЕЖІ» про виключення з Договору лічильника АСЕ3000 № 48623880, який виконує загальний облік постачання електричної енергії на будинок.

(60) Питання щодо виключення з договору лічильника АСЕ3000 № 48623880, АТ «ДТЕК «ДНІПРОВСЬКІ ЕЛЕКТРОМЕРЕЖІ» було проігноровано, що порушувало вимоги підпункт 10 пункту 10.1. розділу 10 ПКЕЕ ¹.

(61) Розпорядженням Національної комісії регулювання електроенергетики України від 28.11.2011 № 215-р «Про врегулювання взаємовідносин енергопостачальних компаній та об'єднань співвласників багатоквартирних будинків (житлово-будівельних кооперативів)» було встановлено (початок цитати): *«Незалежно від форми управління багатоквартирним житловим будинком (об'єднання співвласників багатоквартирного будинку, житлово-будівельний кооператив, житлово-експлуатаційна організація тощо), питання щодо постачання електричної енергії споживачам - власникам квартир (мешканцям) відповідних багатоквартирних житлових будинків має бути врегульоване за вибраною безпосередньо самими споживачами (власниками квартир) однією із двох можливих схем, а саме:*

1) укладення між енергопостачальною компанією та власниками квартир (мешканцями) відповідного багатоквартирного житлового будинку договорів про користування електричною енергією згідно з Правилами користування електричною енергією для населення, затвердженими постановою Кабінету Міністрів України від 26.07.99 № 1357 (із змінами), та укладення згідно з Правилами користування електричною енергією, затвердженими постановою НКРЕ від 31.07.96 N 28, зареєстрованими в Міністерстві юстиції України 02.08.96 за № 417/1442 (із змінами) (далі - ПКЕЕ), між енергопостачальною компанією та відповідним управителем багатоквартирного житлового будинку договору про постачання електричної енергії для електрозабезпечення технічних цілей (робота ліфтів, насосів) та освітлення дворів, східців і номерних знаків багатоквартирного житлового будинку. При цьому, управитель має забезпечити встановлення за власний рахунок розрахункового засобу (засобів) обліку електричної енергії з метою обліку та розрахунків за електричну енергію, що споживається для електрозабезпечення технічних цілей (робота ліфтів, насосів) та освітлення дворів, східців і номерних знаків багатоквартирного житлового будинку.

У такому разі енергопостачальна компанія (електропередавальна організація) має право встановлювати за власний рахунок згідно з погодженою проектно-кошторисною документацією загальнобудинковий прилад обліку електричної енергії, який використовуватиметься енергопостачальною компанією як технічний прилад обліку для контролю за рівнем електроспоживання та виявлення понаднормативних втрат електричної енергії у внутрішньобудинкових електричних мережах відповідного багатоквартирного житлового будинку;

¹ Споживачі електричної енергії мають право на звернення до постачальника електричної енергії з питання змін договірних умов.

2) постачання електричної енергії для електрозабезпечення багатоквартирного житлового будинку, як для "населеного пункту" відповідно до розділу 12 ПКЕЕ.

У такому разі "населений пункт" має забезпечити встановлення розрахункового загальнобудинкового приладу обліку електричної енергії для розрахунків за загальний обсяг електричної енергії, спожитої "населеним пунктом".

Рекомендувати об'єднанням співвласників багатоквартирних будинків (житлово-будівельним кооперативам) приймати у встановленій законодавством формі рішення щодо обраної мешканцями багатоквартирного житлового будинку однієї із вищезазначених схем врегулювання взаємовідносин.

При цьому, у разі прийняття рішення щодо укладення договорів про користування електричною енергією між кожним членом об'єднання співвласників багатоквартирного будинку (житлово-будівельного кооперативу) та енергопостачальником, кожний власник квартири (мешканець) має письмово звернутись до енергопостачальника із заявою стосовно укладення відповідного договору та надати для цього усі необхідні документи (кінець цитати).

(62) Для споживачів, які знаходяться у будинку ОСББ, по кожному виду електроенергії в залежності від її використання (для населення, для ведення господарської діяльності) встановлено свій тариф (різні тарифікаційні групи).

(63) Оскільки, згідно з ПКЕЕ, різні групи не можуть обліковуватися одним лічильником (абзац другий пункту 3.6 ПКЕЕ), то ОСББ не повинно було розраховуватися по лічильнику, який обліковує різні групи споживання.

(64) Отже, розрахунки за використану електричну енергію повинні були проводитись з урахуванням даних кожного окремого лічильника. При цьому загальнобудинковий лічильник, який передбачений проектним рішенням на будинок, міг застосовуватися лише як технічний прилад обліку для контролю за рівнем електроспоживання та виявлення понаднормативних втрат електричної енергії у внутрішньобудинкових електричних мережах відповідного багатоквартирного житлового будинку.

(65) Відділення, листом від 23.05.2017 №1267/24/04-17, звернулось до Антимонопольного комітету України для отримання від Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг роз'яснень з питання: «Чи мав право ПАТ «ДТЕК Дніпрообленерго» включати у договір про постачання електричної енергії лічильник, який обліковує загальний облік будинку, хоча є прямі договори із мешканцями, нежитловими приміщеннями та лічильник електричної енергії для обліку освітлення сходових клітин та ліфтів житлового будинку?»

(66) Листом від 11.07.2017 року № 7632/20/7-17 Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг повідомила що: (початок цитати) «Якщо між енергопостачальником та мешканцями (власниками) квартир багатоквартирного житлового будинку укладені договори про користування електричною енергією та розрахунки за спожиту ними електричну енергію здійснюється на підставі показів поквартирних засобів обліку, то використання для розрахунків за електричну енергію загальнобудинкового засобу обліку електричної енергії цього багатоквартирного житлового будинку можливе лише за умови забезпечення складення балансу електричної енергії використаної споживачами в цьому будинку, для чого необхідно забезпечити одночасне зняття показів всіх розрахункових засобів обліку електричної енергії, встановлених у багатоквартирному житловому будинку, що можливе лише за умови, якщо електропередавальна організація, як організація, яка відповідає за облік електричної енергії, використаної населенням, забезпечить створення та організацію автоматизованої системи комерційного обліку електричної енергії (АСКОЕ) в багатоквартирному житловому будинку шляхом забезпечення точок розрахункового обліку на об'єкті локальним устаткуванням збору та обробки даних (ЛУЗОД)» (кінець цитати).

(67) АТ «ДТЕК «ДНІПРОВСЬКІ ЕЛЕКТРОМЕРЕЖІ» своїм листом від 25.09.2017 року № 1650-юр повідомило, що автоматизована система комерційного обліку електричної енергії

(АСКОЕ) за адресою: м. Дніпро, вул. Донецьке шосе, 9, секція 1, **відсутня і не використовувалась.**

(68) Згідно з абзацем другим пункту 3.35 ПКЕЕ, об'єкт з приєднаною потужністю електроустановок до 150 кВт та середньомісячним обсягом споживання за попередні 12 розрахункових періодів для діючих електроустановок або заявленим обсягом споживання електричної енергії для нових електроустановок до 50 тис. кВт·год може бути забезпечений ЛУЗОД електропередавальною організацією за власний рахунок, якщо це необхідно з технічних та/або економічних міркувань електропередавальної організації.

(69) Об'єкт ОСББ підпадає під технічні характеристики, визначені абзацем другим пункту 3.35 ПКЕЕ.

(70) Таким чином, АТ «ДТЕК «ДНІПРОВСЬКІ ЕЛЕКТРОМЕРЕЖІ», не забезпечивши, згідно з ПКЕЕ, створення та організацію автоматизованої системи комерційного обліку електричної енергії (АСКОЕ), не мало права нав'язувати ОСББ використовувати загальнобудинковий засіб обліку електричної енергії для розрахунків, у разі укладання прямих договорів із мешканцями і субспоживачами та наявності засобу обліку у ОСББ.

(71) Отже, умови постачання електричної енергії, в частині її обліку, що були визначені АТ «ДТЕК «ДНІПРОВСЬКІ ЕЛЕКТРОМЕРЕЖІ» договором від 20.07.2016 № 064812, не відповідали вимогам нормативних актів у сфері електроенергетики, тому були ОСББ нав'язані.

(72) ОСББ листом від 12.09.2017 року № 623 повідомило Відділення, що лічильник АСЕ3000 № 48623880, який виконував загальний облік постачання електричної енергії на будинок 03.02.2017 переведено з розряду «Розрахунковий» в розряд «Технічний». Тобто, з 03.02.2017 нарахування ОСББ по лічильнику загального обліку не здійснюється.

(73) Тому дії, які були предметом дослідження, тривали у період з 20.07.2016 по 03.02.2017.

(74) АТ «ДТЕК «ДНІПРОВСЬКІ ЕЛЕКТРОМЕРЕЖІ» своїм листом від 25.09.2017 року №1650-юр повідомило Відділення, що нарахування по загальнобудинковому обліку у період з моменту виставлення рахунків до моменту зняття з обліку «Розрахунковий» загальнобудинкового засобу обліку електричної енергії АСЕ3000 № 48623880 (з 20.07.2016 по 03.02.2017) для обліку освітлення сходових клітин та ліфтів житлового будинку, становить **16206,61 грн.**, а по лічильнику електричної енергії ОСББ, у той же період, становить - **2127,28 грн.**

(75) Тобто, по загальнобудинковому обліку ОСББ повинно було сплачувати більше ніж в 7,6 разів.

(76) У зв'язку із значними розбіжностями в показаннях лічильника ОСББ та розрахованих АТ «ДТЕК «ДНІПРОВСЬКІ ЕЛЕКТРОМЕРЕЖІ», ОСББ листом від 01.03.2017 № 592 звернулось до Товариства про здійснення перерахунку за електропостачання багатоквартирного будинку.

(77) У листі від 23.03.2017 №21712/1600 АТ «ДТЕК «ДНІПРОВСЬКІ ЕЛЕКТРОМЕРЕЖІ» зазначило, що (початок цитати) *«розрахунки за використану електричну енергію здійснюються відповідно до умов Договору. Згідно переліку приєднань і точок комерційного обліку об'єктів Споживача, зазначеного у додатку 4 до Договору, для проведення комерційних розрахунків за спожитою електричну енергію було встановлено лічильник № 48623880, який враховував загальний обсяг електроенергії, переданої Постачальником в мережі Споживача та №48832080 – обсяг електроенергії, витраченої на технічні цілі. Населення житлового будинку, як і два приміщення нежитлового призначення, є субспоживачем, бо їх електроустановки приєднані до технологічних мереж Споживача»* (кінець цитати).

(78) Також, Товариство зазначило, що нарахування за спожиту електричну енергію проведені відповідно до умов Договору і підстав для проведення перерахунку не має.

(79) При підготовці проекту Договору з ОСББ, АТ «ДТЕК «ДНІПРОВСЬКІ ЕЛЕКТРОМЕРЕЖІ» було обізнано про те, що площадки вимірювання ОСББ забезпечені окремими незалежними один від одного засобами обліку, тому такий спосіб визначення обсягів спожитої

ОСББ електричної енергії, визначений ним у Договорі (фактично нав'язаний), суперечив вимогам пункт 6.23.2. розділу 6 ПКЕЕ ².

(80) Тобто, АТ «ДТЕК «ДНІПРОВСЬКІ ЕЛЕКТРОМЕРЕЖІ» мало підстави при укладанні Договору лічильник електричної енергії для обліку освітлення сходових клітин та ліфтів житлового будинку, який було встановлено за адресою м. Дніпро, вул. Донецьке шосе 9, секція № 1, визначити для ОСББ як розрахунковий.

(81) Таким чином, дії які містили ознаки порушення законодавства про захист економічної конкуренції АТ «ДТЕК «ДНІПРОВСЬКІ ЕЛЕКТРОМЕРЕЖІ» припинені 03.02.2017 року. В той же час, наслідки таких дій, у вигляді утворення заборгованості, Відповідачем не усунуто.

(82) Факти щодо визначення Товариством загальнобудинкового засобу обліку електричної енергії розрахунковим, у разі укладання прямих договорів із мешканцями і субспоживачами та здійснення розрахунків за спожиту ними електричну енергію, за наявності окремого приладу обліку, який обліковує електричну енергію, що використовується балансоутримувачами цих будинків на технічні потреби, свідчать про їх не поодинокий характер.

(83) Так, Товариство повідомило Відділення, що протягом 2016 року здійснювало нарахування по загальному обліку постачання електричної енергії на 838 багатоквартирних будинків, які складали у грошовому еквіваленті 9 621 622, 88 грн. та у 2017 року здійснювало нарахування по загальному обліку постачання електричної енергії на 746 багатоквартирних будинків, які складали у грошовому еквіваленті 10 937 116, 78 грн.

5. ОЦІНКА ВІДПОВІДНОСТІ ДІЙ ВІДПОВІДАЧА

(84) Відповідно до частини 1 статті 13 Закону України «Про захист економічної конкуренції», зловживанням монопольним (домінуючим) становищем на ринку є дії чи бездіяльність суб'єкта господарювання, який займає монопольне (домінуюче) становище на ринку, що призвели або можуть призвести до недопущення, усунення чи обмеження конкуренції, або ущемлення інтересів інших суб'єктів господарювання чи споживачів, які були б неможливими за умов існування значної конкуренції на ринку.

(85) Згідно з частиною третьою статті 13 Закону України «Про захист економічної конкуренції» зловживання монопольним (домінуючим) становищем на ринку забороняється і тягне за собою відповідальність згідно з законом.

(86) Дії АТ «ДТЕК «ДНІПРОВСЬКІ ЕЛЕКТРОМЕРЕЖІ» щодо нав'язування, всупереч Правилам користування електричною енергією, затверджених постановою НКРЕ від 31.07.1996 № 28, у договорах про постачання електричної енергії багатоквартирних будинків, укладених Товариством з їх балансоутримувачами у період 2016 – 2017 років, загальнобудинкового засобу обліку електричної енергії як розрахункового, без забезпечення організації автоматизованої системи комерційного обліку електричної енергії (АСКОЕ), за наявності у будинку окремого приладу обліку, що обліковує електричну енергію на комунальні потреби, і в той час як укладені прямі договори із мешканцями та субспоживачами багатоквартирних будинків, містять ознаки порушення законодавства про захист економічної конкуренції, передбаченого пунктом другим статті 50 Закону України «Про захист економічної конкуренції», визначеного пунктом першим частини другої статті 13 цього Закону, у вигляді зловживання монопольним (домінуючим) становищем на ринку послуг з постачання електричної енергії за регульованим тарифом в межах території Дніпропетровської області де розташовані діючі мережі Товариства, шляхом

² Якщо точка продажу електричної енергії субспоживачу встановлена на межі балансової належності суміжних електроустановок, які належать за ознакою права власності основному споживачу та субспоживачу:

обсяг електричної енергії, спожитої основним споживачем, визначається за показами розрахункового засобу обліку основного споживача;

обсяг електричної енергії, спожитої субспоживачем, визначається за засобом обліку субспоживача.

встановлення таких умов реалізації товару, які неможливо було б встановити за умов існування значної конкуренції на ринку.

(87) Відповідно до частини 1 статті 46 Закону України «Про захист економічної конкуренції» органи Антимонопольного комітету України мають право надавати рекомендації органам влади, органам місцевого самоврядування, органам адміністративно-господарського управління та контролю, суб'єктам господарювання, об'єднанням стосовно припинення дій, які містять ознаки порушення законодавства про захист економічної конкуренції, усунення причин виникнення цих порушень і умов, що їм сприяють, а у разі, якщо порушення припинено, - щодо вжиття заходів для усунення наслідків цих порушень.

Ураховуючи наведене, керуючись статтями 7, 12¹, 14 Закону України «Про Антимонопольний комітет України», статтею 46 Закону України «Про захист економічної конкуренції», пунктами 3, 11 Положення про територіальне відділення Антимонопольного комітету України, затвердженого розпорядженням Антимонопольного комітету України від 23.02.2001 №32-р, зареєстрованим в Міністерстві юстиції України 30.03.2001 за №291/5482, адміністративна колегія Південно-східного міжобласного територіального відділення Антимонопольного комітету України надає такі обов'язкові до розгляду

РЕКОМЕНДАЦІЇ:

Акціонерному товариству «ДТЕК «ДНІПРОВСЬКІ ЕЛЕКТРОМЕРЕЖІ» (ідентифікаційний код 23359034) вжити заходи, щодо усунення наслідків дій, які містять ознаки порушення законодавства про захист економічної конкуренції.

Рекомендації органів Антимонопольного комітету України у десятиденний строк з дня їх отримання підлягають обов'язковому розгляду особами, яким вони були надані.

Про результати розгляду рекомендацій необхідно повідомити територіальне відділення у десятиденний строк з дня їх отримання.

За умови виконання положень рекомендацій у разі, якщо порушення не призвело до суттєвого обмеження чи спотворення конкуренції, не завдало значних збитків окремим особам чи суспільству та вжито відповідних заходів для усунення наслідків порушення, провадження у справі про порушення законодавства про захист економічної конкуренції не розпочинається, а розпочате провадження закривається.

Голова
адміністративної колегії

Члени колегії:

Секретар колегії:

Дмитро МЕЛЬНИК

Лариса ГРЕЧАНА

Вікторія ОНІЩЕНКО

Наталія ІГНАТЕНКО

Денис ТИМАРЄВ

Ірина БУХАНЕЦЬ